

25. oktoobril
1925.

III. aastakäik.

Ilmub kaks korda kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind: Aastas . . . Mk. 500.—
Pooles aastas . . . " 250.—
1923 ja 1924 aastak. „ 350.—

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj . . . Mk. 3000.—
1/2 „ . . . „ 1500.—
1/4 „ . . . „ 800.—
1/8 „ . . . „ 400.—

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 4—72
Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond nr. 609.

SISU: 1) Kes täidab praegu maanõukogu ülesandeid? Eugen Maddison. 2) Õigusemõistmine rahvale kättesaadavaks! A. Pärjel. 3) Sildade ehitus rahvamajandusliselt kasulikumale alusele. 4) Kuidas muretseda tuletõrje riistu ja korraldada tulekustutamistööd maal? 5) Eesti Maakondade Liidu poolt Tartus novembri kuul 1925 a. korraldatava õigusteadliste kursuste kava. 6) Alevid linnadeks. 7) Omavalitsuste päevauudised. 8) Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest. 9) Välismaade omavalitsused. 10) Küsimused ja vastused. 11) Kirjavastused. 12) Kuulutused.

Kes täidab praegu maanõukogu ülesandeid?

EUGEN MADDISON.

Kohaliku omavalitsuse ajutise korraldus- seaduse, selle elluviimise seaduse ja vii- mase lisa (seadl. ja valits. korrald. kogu 1917 a. Nr. 173, art. 952 ja 953) järgi oli maaomavalitsuse ehitus kolmekordne — valla-, maakonna- ja kubermangu omava- litsus. Sarnasena püsis ka maaomavalitsus kuni maanõukogu otsuseni kõrgemast või- must („R. T.“ nr. 1 1918 a.). Teatavasti tunnustas end maanõukogu selle otsusega „Eesti maa ainsaks kõrgema või- mu kandjaks, kelle määruste ja korral- duste järele tuleb käia, kuni maanõukogu poolt demokraatlise valimiseaduse põhjal viibimata kokku kutsutav Eesti Asutav Kogu kokku astub, et Eestimaa riiklist korda kindlaks määrates maal lõpulikku seadusandlist ja valitsuslist võimu luua“

(p. 1). Maaomavalitsuse tipu ära- langemisega muutus maaomava- litsuse ehitus kahekordseks — valla ja maakonna omavalitsus. Seda olukorda kinnitas 24. veebruarist 1918 a. Eesti maapäeva (Maanõukogu) vanemate nõukogu, kutsudes linna- ja maakonna- ja valla omavalitsuse asutusi oma vägivaldselt katkestatud tööd jätkama (p. 5), ja sellaga arvestab ka Eesti Ajutine Valitsus oma katkestatud tegevust 11. novembril 1918 a. uuesti alates. Kuu- lutades oma teadaandes („Eesti Ajutine Valitsus Eestimaa rahvastele“), et „kõik üleüldise valimiseõiguse alusel valitud maa-, linna-, ja valla omavalitsuse asutu- sed peavad ajaviitmata oma katkestatud tegevust jätkama juhatus e järele, mida

Ajutise Valitsuse volinikud kohtadel annavad" („R. T." Nr. 1 — 1918), ja tarvitades selle juures mõistet „maaomavalitsus", mõtleb ta selle all aga ainult maakonna omavalitsust. Sellele järgnev seadusandlus sammus seda sama teed; seda sama väljendas ka Asutava Kogu omavalitsuse komisjoni poolt väljatöötatud omavalitsuse seaduseelnõu. Põhiseadus vaikib, kuid ei tee ka takistusi selleks, et omavalitsust kujundada kolmekordseks. Nii — on meil tegelikult ja ka seadusandluse poolt tunnustatud kahekordne maaomavalitsus, kuid, teiselt poolt, on veel maksivad ka kubermangu maaomavalitsuse kohta käivad seadusandlised määrused. Nad ei ole muudetud seadusandlisel teel ning tegelik ärajätmine ei tee neid maksvusetaks.

On olemas terve rida ülesandeid, mis kubermangu maaomavalitsuse peal lasusid, ning seadusandlus ei ole senini kätte juhatanud asutust, kes need ülesanded täitma peaks. Tekkib küsimus, kes peab neid täitma. Osa neist ülesannetest on seadustega valitsusasutuste peale üle läinud, näit. „Eestimaa koolivalitsuse ajutise korralduse" („R. T." Nr. — 1918 a.) § 4 järgi oli maakoolivalitsuse ülesandeks rahvahariduse üldine korraldamine ja juhtimine koolis kui ka väljaspool kooli, nüüd on see Haridusministeeriumi korralduse („R. T." Nr. 19 — 1921 a.) § 1 järgi haridusministeeriumi ülesandeks tehtud. Teised ei ole kellegi peale pandud, näit. ehitusseaduse (S. K. XII k. 2. j.) § 213 järgi oli kubermangu semstvo ülesandeks ehitus- ja tulekahjude vastu ettevaatuse abinõud (правила о пожарной безопасности в селениях и о мерах предосторожности против пожаров) kohta määruste väljaandmine; omavalitsuse ajutise korralduse § 5 p. a. põhjal kuulus see ülesanne ajutise kubermangu semstvo nõukogu, s. t. maanõukogu ülesannete hulka.

Kes peaks neid täitma? Riigikogu, Vabariigi Valitsus või mõni muu asutus? Asudes seisukohale, et maanõukogu asemele astus iseseisvuse väljakuulutamisega seadusandluse kogu ja valitsus, võiks arvata, et need ülesanded täidetakse nüüd vastavalt nende iseloomule Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse poolt. Kuid sellele kõneleb vastu põhiseadus. § 52 järgi annab Riigikogu välja seadusi, määrab riigi sissetulekute ja väljaminekute eelarve, otsustab laenude tegemise ja muid asju põhiseaduse alusel, (lepingute, kaitseseisukorra kinnitamine, sõja ja rahu küsimused jne.), teiste sõnadega — teostab riigi seadusandlikku võimu (§ 35). Teiselt poolt ei või selleks asutuseks olla ka Vabariigi Valitsus, sest Vabariigi Valitsuse ülesanded on täpselt põhiseaduses (§ 60) ettenähtud ning teostades valitsemise võimu (§ 57) täidab ta need ülesanded, mis tema, kui keskvalitsuse peal lasuvad. Need ülesanded on aga sarnased, mis koha peal teostamist nõuavad (omavalitsuse ajutise korraldusseaduse § 5 p. a). Põhiseaduse § 75 järgi teostab riigivõim valitsemist kohal omavalitsuse kaudu, kuivõrd seaduses selleks ei ole loodud eriasutusi. Eriasutusi ei ole aga loodud — järjekult tuleb neid ülesandeid täita maaomavalitsustel ja nimelt maakonna omavalitsustel, kes ajalooliselt maanõukogu asemele tulid. Teisiti ei oleks ka seletatav seadusandluse seisukoht jääda püsima maaomavalitsuse kahekordse esituse juurde. Seadusandja arvestades selle ehitusega ning seda maksma pannes, oli ise kindlal arvamisel, et kõik ülesanded, mis tuli täita kolmekordsel maaomavalitsusel, edaspidi tuleb täita ajalooliselt kujunenud maakonna valitsusel, kuivõrd selleks ei ole loodud teisi asutusi, või need ülesanded seadusandlisel teel juba olevate asutuste peale ei ole pandud.

Õigusemõistmine rahvale kättesaadavamaks!

A. PÄRJEL.

Iseseisvusele jõudes lootsime rahva sotsiaalses ja majanduslises elus, kui ka kodanikkude õiguste alal suuri kergendusi ja uuendusi. Kahtlemata oleme palju saavutanud ja rahvale on avanenud võimalus oma elu nii seada, nagu see parem ja otstarbekohasem on. Kuid kas sünnib

meil kõik selle „tõsise demokratismuse sirge joone järele", nagu keegi meie poliitikamees kord ütles?

Kahjuks peame ütleva — ei.

Üheks demokratiismi ja rahvariikluse võiduks peaks loomulikult olema õiguse-

mõistmise kättesaadavamaks tegemine kodanikkudele.

Vene valitsuse ajal oli meie õigusemõistmine võõrais kätes. Kohtutes tegutsesid muulased ja kohut peeti tõlkide ja advokaatide abil. Suuremal jaol kohtukäijatest ei olnud aimugi, mille üle tema asjaarutusel räägiti ja mis ime siis, kui meie inimesed kohtupidamise ja kohtuskäimise peale kui ühe suure pahe ehk ikke peale õppisid vaatama.

Ainukeseks kohtuasutuseks, kus rahvas omas keeles ja lihtsalt ning ilma keerulise kokkuseadeta oma õiguslisi vahakordi lahendas, olid valla ja ülemad talurahva-kohtud. Nendega oldi rahul sellest hoolimata, et kohtunikkudena esinesid, varandulise tsensuse nõude tõttu, harilikult kehva haridusega vanameelsemad ja kitsa silmaringiga inimesed. Ja teisiti ei saanud see ka ollagi, sest kohtumõistmine sündis rahvakeeles, rahva silma all, kolleegiaalse kohtu poolt, kus kohtuskäija isik mitte ühe inimese meelevalda ehk tuju all ei seisnud. Pealegi tundsid kohtunikud pea kõiki kohtuskäijaid ja juba ette olid asjaolud kõigil täpselt teada. Vallakohtu seadus oli enam-vähem arusaadav. Ja kuigi üks vallakohus oleks katsunud õigust väärmõiste läbi käämata, oleks ta kohe langenud rahva pilke ja põlguse, aga ka ülema kohtu karistuse alla. Sellest siis tuli, et vallakohut laialt tarvitati ja nurinat tema üle vähe oli, mis aga peasi — kohtuskäimine oli odav ja kiire.

Iseseisvuse tulekuga hävitati meil valla-kohtud. Arvati, et õigusemõistmist ei või jätta omavalitsuse korraldada; õigusemõistjateks loodeti ametisse panna juriidilise haridusega isikud ja rahukohtunikkude asukohad avada maal rahva keskel. Loodeti sellest suurt kulude kokkuhoidmist, õiguste kiiremat kaitset.

Kuidas on sellega aga tõepoolest?

Ei ole täpseid andmeid, kuidas on mujal lugu, kuid Tartumaa kohta peab ütleva, et maarahvale oma huvide kohtulik kaitsmine kümnekord raskemaks ja kulukamaks on muutunud, kui enne. Terve suure maakonna kohta on ametis ainult 10 kohtunikkude. Nendest elab 6 kohtunikkude Tartus, 4 alevites. Mitte üks kohtunik ei ole asunud ehk määratud kaugematesse rahvarikkamatesse nurkadesse, nagu seda on Alatskivi, Roela, Võnnu jne. Selle tagajärjel peavad tuhanded inimesed mitmekümne versta tagast käima oma kohtuasju Tartus ja mujal ajamas, mis ometi nõuab suurt kulu

ja ajaviitmist. Igalühel on ometi selge, et kui Kastre-Peravalla mehel on teiselt 5000 m. saada ja ta sellepärast Tartusse peab sõitma kohut käima, siis temal igatahes kasulikum on asja peale käega visata, sest juba sõit võtab poole sellest summast ära; edasi tulevad advokaadi, pristavi ja muud kulud ning sõidud ning, kui siis lõpuks osutub, et võlgnik maksujõetu, siis on nõudja paarkord rohkem kulusi teinud kui tal saada oli. — Kohtupidamine on meie rahukohtunikkude juures liig keeruliseks läinud ja mis ime siis, kui pea keegi ilma advokaadita läbi ei saa ja seda tõendab juba see suur arv advokaate, kes Tartus töötavad — neid on ligi sada.

Praegu tõuseb rahukohtunikkude juures Tartus aktide hulk umbes 3000 peale ühe kohtuniku kohta. 4 rahukohtunikkude on kiilutud oma kantseleidega ruumi, kus on üks kohtusaal. Nii saab siis loomulikult kohtunik kohut pidada kord üle nelja päeva ehk umbes 70 istangut aastas. Seega peaks ta iga kohtupäeval ära otsustama umbes 40 asja. Iga võhikgi võib aga arvata, et nii suure asjade arvu juures põhjalikust asjaarutamisest ja otsustamisest juttugi ei või olla, sest kaheksatunnilise tööpäeva juures peaks kohtunik iga 10 minuti juures ühe asja kuulunud ja otsustanud olema, mis aga täitsa võimata. Mis ime siis, et mõnel kohtunikul möödunud aastal üle tuhande asja aasta vahetusel otsustamata oli. On tekkinud niisugune olukord, kus asjad kohtutes seisavad aastate kaupa otsustamata, mille tagajärg on nähtus, et võlgnikkudel ja süüalustel laialt aega jääb oma varandust kaotada ja karistusest kõrvale hoida.

Et asjad aegamööda käivad, sellel on ka teine põhjus. Nimelt on meil nüüd kõik pangad, ka endised laenu-hoiu ühised, toimetama hakkanud vekslite operatsioonide. Võlanõudmine vekslite järele sünnib aga käskotsusega ja need asjad lahendatakse kiiremas tempos. Selle tagajärjel on kohtuasutustes palju tegemist niisuguste käskotsustega. Loomulikult peavad nüüd harilikult nõudmised tahapoole jääma. See nähtus on aga jätnud niisuguse mulje, nagu oleks kohus linnainimeste monopoliks muutunud. — Aga ka tunnistajate ettekutsumine maalt mitmekümne versta tagast loob seisukorra, kus kohtuasju liig palju otsustamata ja pooleli jääb, sest tunnistajad katsuvad iga hinna eest ilmumisest kõrvalehoida, kartes suuri kulusi reisisiks.

Rääkides kohtunikkudest, kuulsime enne ikka seletusi, et kohtupidamist ei või usaldada vallakohtute kätte, kelle koosseisus ei ole juriidilise haridusega isikuid. Kuid täitsa arusaamatuks jääb, missugused juriidilised teadmised võivad vajalikud olla, kui kohut tuleb mõista näiteks asjas, kus Jukk Juhanilt kevadel paar vakka rukkid laenas tingimisega, et ta sügisel selle eest võla andjale paartuhat marka maksab, kus juures Jüri seda laenamist ja maksulubamist pealt kuulis; ehk kus üks teisele kõrvakiilu andis. Ja ometi on üheksa kümnendikku kohtuasju maal sarnased. Aga ka muidu kaotab juuriidilise hariduse nõue oma tähtsuse, sest vaadeldes Tartu-Võru Rahukogu piirkonna rahu-kohtunikkude koosseisu, näeme, et 17 rahu-kohtuniku seas, kellest tegutsevad 6 Tartus, 4 Tartumaal, 3 Võrus, 2 Valgas ja 2 Petseris, on ainult 6 isikut juriidilise haridusega, kuna 11 meest on endised vallasekretärid, kohtunikkude kirjutajad või muud ametnikud olnud. Ja peab, tõele au andes, tähendama, et need mitte-juriidilise haridusega kohtunikud juristidest kuidagi halvemalt ei tööta. Paar aastat tagasi määrati kohtunikuks ühte Tartumaa alevisse endine vallasekretäär ja omavalitsustegelane. Lühikese ajaga likvideeris ta mitusada seismajäänud akti ja ümberkaudne rahvas on selle kohtuniku kiire, ausa ja õiglase tegevusega ülirahul.

Ajakirjanduses on meie kohtuaparaadi liig aeglase ja keerulise käigu kohta palju vaieldud. Veel mõned päevad tagasi kirjutas „Postimehes“ —g, kes ise teatavaste vannutatud advokaat, asja kohta kõige selgemate sõnadega: „et nii see asi enam edasi minna ei või“. Rahukohtunikkude kaela on veeretatud peale endiste rahu-kohtunikkude töö ka endiste vallakohtute asjad, omavalitsuste otsuste protestid ja administratiiv kaebtused, aga ka karistused sundmääruste rikkumise kohta, millised kasvavad kui seened pärast vihma, sest pole pea mingisugust eluavaldust, mis ei oleks sundmääruste alla paigutatud. Ja kuigi suurendada rahukohtunikkude arvu kolmevõrdseks, siis tooks see rahvale paarsada miljonit uusi makse juurde, kuid kergendust mitte, sest ühe rahukohtuniku ja kantselei ülalpidamine läheb ikkagi kesk-

miselt umbes kuussada tuhat marka aastas maksma.

Kõikseisuslise valla sisseseadmisega Eestis, igasuguste varanduslikkude tsensuste kaotamisega ja üldise hariduslise tasapinna tõusmisega, on meie vallaomavalitsuste etteotsa sattunud hulk arenenud ja haritud jõude, kelle juriidilisi teadmisi võib kursuste ja käsiraamatutega märksa tõsta. Valdades on alles kohturuumid ja tarviline inventaar, mis mõnelgi pool eeskujulikud. Juba nüüd töötavad valdades kollegiaalsed hoolekande kohtud. Vallasekretärid, kes igasugu tööga hakkama saanud, kelle hulgas väga suur protsent endisi kohtukirjutajaid ja kellele valla kulul tarviline arv abilisi on juurde antud, peaks kohtu sekretääri ülesannetest üle saama. Näib, nagu ei peaks midagi ees seisma vallakohtute uuesti ellukutsumiseks. Tarvis ainult endist vallakohtu seadust natukene kohendada ja meie õigusemõistmine muutuks jälle normaalseks.

Kui nüüd tuldaks tõendama, et kas vallad suudavad kanda uut koormat vallakohtu ja, võib olla, ka teise instantsi (ülema talurahva kohtu) ülespidamise alal, siis peab ütleva, et need kulud nii suured ei olegi, kui kardetakse. Kui näiteks, luua kolmeliikmeline kohus, kes iga kahe nädala tagant kord istumist peab, nagu see enne ilmasõda harilikult oli, siis peaks kohtu liikmetele tasuma 25 istumist \times 3 liiget \times 500 m. = 37.500 m., kuhu juurde tuleks arvata vast vallasekretääri lisatasu umbes 2.500 m. kuu = 30.000 m. ja umbes 25.000 m. kantselei ja muud kulu, kõik kokku ümmarguselt 90.000 marka. Kui vallakohtuid avada kolmessajas vallas, teeks kogu kulu vallakohtute peale välja umbes 27 miljoni marka. Selle raha eest saaks aga ainult 45 rahukohtuniku, s. o. neli iga maakonna peale, mis aga asja sugugi ei parandaks. Pealegi ei pruugiks vallakohtu avada mitte igas vallas, vaid valdadele peaks õigus jääma ühineda. — Ühtlasi peaks aga ka vallakohtutele õiguse andma kohtukäijaid kohtulõivu maksmisele panna, mis vallakulusid märksa vähendaks.

Omavalitsused, eestkätt vallanõukogud, peaks energilisemalt asja lahendamist selles sihis nõudma, et õigusemõistmist rahvale kättesaadavamaks teha.

Sildade ehitus rahvamajandusliselt kasulikumale alusele!

Harju maakonnaavalitsuse poolt sellel alal algatud küsimus on häid tagajärke avaldanud.

26. veebr. s. a. saatis ta küsimuse kohta Põllutöoministeeriumile vastava märgukirja ja järgmisel päeval Teedeministeeriumile teise, sedasama küsimust põhjalikumalt puudutades. Selles märgukirjas kirjutab Harju maakonnaavalitsus:

„Riigi Teatajas“ Nr. 52-1922 a. väljakuulutatud Vabariigi Valitsuse määruse järele kannab riigi metsaalune maa teede ning sildade korrashoiu kohustust sellega, et selle valdaja — Põllutöoministeerium — hinnata puumaterjaali annab sildade ja trummide ehitamiseks.

Praegusel ajal ei ole enam otstarbekohane sildu ja trumme puust ehitada ning peaks need kas täiesti, ehk vähemalt kandvates osades, kindlamast materjaalist tehtama. Tegelik elu sammubki jõudsasti selles sihis. Nii jääb aeg-ajalt riigi metsa ja metsaalune maa automaatselt igasugusest kohustusest teede ja sildade korrashoiu alal vabaks, mis seadustega kokku ei käi ning teiste teekohuslaste peale ülejõu käiva koorma veeretab.

Kui arvesse võtta, et kivi- ja betoonsillad ka paranduseks metsamaterjaale ei vaja ja et puu sillad 15 a. jooksul uuendada tulevad, siis on kindlast materjaalist ehitatud sildade läbi Põllutöoministeeriumile tekkinud kasu palju suurem, kui üheksandne silla ehituseks minev materjaali hind ja sellepärast peaks Põllutöoministeerium, kas täiesti või osaliselt kindlast materjaalist ehitatavate sildade ehituskulude kandmisest sellele kasule vastavalt osavõtma.

Selle põhimõtte mitte õigekstunnistamise korral sunnitakse sildade tegelikke korrashoidjaid — valla- ja maakonnaavalitsusi, kõige peale vaatamata puu sildade ehitamise juurde jääma, mis aga otstarbekohane ega soovitav ei ole.

Ülemal ettetoodust selgub, et tähendatud Vabariigi Valitsuse määrus praegu enam eluga kokkukõlas ei ole ja peatselt muuta tuleks.“

Põllutöoministeeriumi Maakorralduse Peavalitsus saadab 28. juunil s. a. Nr. 20401 all Teedeministeeriumi Tehnika osakonnale selle märgukirja peale järgmise seisukoha:

„Vabariigi Valitsuse määruse põhjal 12. aprillist 1922 a. (R. T. Nr. 52-1922 a.) on Põllutöoministeerium kohustatud sildade,

trummide jne. ehitamiseks ning parandamiseks tasuta metsamaterjaali andma.

Metsade Peavalitsusest saadud andmetest selgub, et teede korraldamiseks ning sildade, trummide jne. ehitamiseks on antud metsamaterjaale 1922 a. jooksul 6.968.500 marga ja 1923 a. — 6.197.900 marga väärtuses. 1924 a. kohta puuduvad veel täpsed kokkuvõtted.

Esildud andmetest selgub, et metsamaterjaalide äratarvitamine teede parandamiseks küllalt suur — kuni 6 — 7 miljoni margani aastas ulatab.

Harju maakonnaavalitsus oma v. k. 26. II. 25 a. Nr. 247 esines ettepanekuga, et Põllutöoministeerium toetaks puust ehitavate sildade asemele kaua kestvate kivist ja betoonist sildu ehitada vähemalt sel määral, kuivõrd kindlast materjaalist sildade ehitamisel metsamaterjaale kokku hoitud saab.

Oma esilduses toonitab maakonnaavalitsus, et Põllutöoministeeriumi poolt sildade ehitamiseks tasuta metsa materjali andmiseks toetab Valitsus nõrkade ning rahvamajandusliselt kahjulikkude puukastide ning platega sildade ehitamist, mis mitte soovitav ei ole.

Maakorralduse Peavalitsuse poolt kokkuseatud kalkulatsioonist selgub, et puust sildade ehitus ehk küll poole odavam kindlast materjaalist — kivist ja betoonist ehitavatest sildadest on — on aga esimese — puust silla iga 4 -- 6 korda viimastest lühem. Kindlast materjaalist sildade ehitusega saab iga aasta hulk metsamaterjaali kokkuhoitud, mille väljavedu riigile välisvaluuta saamist võimaldab, kuna sildade ehituseks tarvisminevaid kiva peaaegu igal pool küllalt leidub, — ka ei sünnita tsemendi muretsemine mingit raskust.

Kõike ettetoodud arvesse võttes saab Põllutöoministri otsuse 20. 6. 25 a. kohaselt klassiteedel asuvate sildade ehitamiseks 1926 a. eelarvesse vastav summa üles võetud, millest maakonnaavalitsusele saab väljaantud toetussummad määrul, mil seni Põllutöoministeerium neid ehitusi metsamaterjaali andmisega toetas.“

Sellest kirjust ärakirja Harju maakonnaavalitsusele saates teatab Teedeministeerium Ehitus- ja Tehnika osakond 2. sept. s. a. Nr. 901 all, et Ehitus-Tehnika osakond toetab raudbetoon sildade ehitamist ja on solidaarne Maakorralduse Peavalitsuse arvamiseega, nähes, et viimase otsusega on küsimuse lahendamiseks algus tehtud.

Kuidas muretseda tuletõrje riistu ja korraldada tulekustutamistööd maal?

Harju maakonnaavalitsus on selle kohta Administratiiv asjade Peavalitsusele kaks märgukirja saatnud. Esimeses neist 27. maist s. a. ütleb ta:

Tuletõrje organisatsioon, iseäranis maal, on olnud enne R. T. Nr. 72/73 — 1924 a. avaldatud tuletõrje seaduse väljatöötamist võrdlemata nõrgal alusel ja on ka seda praegu, mida sagedased tuleõnnetused tõendavad. Korraldused ja seadused, mis tol ajal tuleõnnetuse vastu võitlemiseks antud, nagu metsasead. § 613 — 620, Eestimaa talurahva sead. § 627 — 640, Balti erasead. § 1060 jne. olid ainult väliseks, vormiliseks aluseks, mille alusel oli võimalik üht ehk teist korraldust teha, kuid sisuliselt maa (provint) sõna selle tõsisel mõttes tule vastu võitlemises oli abitumas seisukorras. Vabatahtlik tuletõrje oli ja on nõrk, seltskonna poolehoid sellele väljendus ainult siis, kui ümbruskonnas, kus vabatahtlik tuletõrje ühingu asus, terve rida tuleõnnetusi oli olnud ja mõnigi hea talu tuleohvriks langenud. Sellest võib järeledada ja on ka tegelikult nii, et ühiskond ise tulevastu võitlemises on jäänud passiivseks. Et tuleõnnetuste läbi tekkinud kahju ei riiva mitte üksi hävinenud varanduse omanikke, vaid kaudselt mõjub ka riigi väärtuste hävinemise ja sissetulekute vähenemise peale, siis seadusandline võim peaks siin kõigi võimalikkude abinõudega kohustama kodanikke omi ja riigi huvisid väärikselt kaitsma. Tuleõnnetuste vastu võitlemise teostamisel kõige pealt näeme, et puuduvad igasugused tuletõrje abinõud paljudes rahvarikastes ja suuremates keskkohdades, rääkimata kaugematest maanurkadest. On teada, et ei saa teatud rahvakohti või ringkondi ehk küla eluikke kohustada nimetatud riistasad muretsema. Küll saaks seda aga kaudsete abinõudega ja nimelt võiks kohuseks teha maal asuvatele: masinatarvitajate ühisuksedele, piimaühisustele, kes aurujõuga ehk käsitsi piima ümbertöötavad, suurematele kaubatarvitajate ühisuksedele ja ettevõtetele, kes oma tööstuses tarvitavad aurukatlaid, muretsema tulekustutamise pritsi iga nimetatud ettevõtte juurde ühes teiste kustutamisinõudega, nagu veevaate, pange, pritsi kui ka veevaadi jaoks sellekohased kergetüübilised vankrid jne. Ühtlasi kohustada ühisust, kui tuletõrjeriistade omanikku, neid alati korras ja kättesaadavas kohas korras hoidma, kuna masinatarvitajate

ühisused peavad töötamise ajal peksugar-nituuriga kaasas vedama pritsi ühes eel-nimetatud teiste abinõudega. Sellega saaks ärahoitud sagedased tuleõnnetused, mis iga sügisel nähtused vilja masindamise ajal. Kui seda kava saaks teostada, siis sellega oleks loodud olema suurejooneline ülemaaline tuletõrje võrk, mis tuleõnnetusi tuntavalt vähendaks. Kõrgemale järelvalve asutusele peaks selle juures õigus antud olema mõnda neist ühisustest vabastada nimetatud kohustuse täitmisest seal, kus ühisusi liig tihedasti on ja tuletõrje abinõude muretsemine ühiskonnale ühes ringkonnas liig kulukaks läheb, ning üldse tuletõrje võrgu kava iga valla kohta tuleks sama asutuse poolt kindlaks määrata.

Peale selle võiks ka vallaomavalitsustele kohuseks teha tuletõrje abinõusid muretsema ja neid igal ajal korras hoidma. Viimastele oleks see sellepärast kohane, et peaaegu igas vallamajas on sellekohased ruumid pritsivankri hoidmiseks ja et vallamajad asuvad enam-vähem keskkohdades, suurte teede ääres, kust väljapääsemine igal aasta ajal võimalik. Peale selle on vallavalitsuste juures vahimehed (valla-kasak) kelle hoolde pritsihoidmine võiks anda kulude kokkuhoidmise mõttes.

Kohalikkudele elanikkudele võiks ka vähemate kustutusabinõude, nagu poots-haakide, pangide, sellekohaste redelite jne. soetamine sunduslikuks teha. Niisamuti peaks iga talu või hoone läheduses, kus kaev kaugel asub, suurem veenõu veega täidetult olema, mis võimaldaks õnnetuse korral esimest abiandmist. Küüdi andmine tulekahju korral peab sündima vastuvaidlemata korras.

Suuremat tähelepanu tuleks pöörata ka tuleõnnetuste tekkimise ärahoidmisele, sest tihtipeale tekivad tuleõnnetused ainult hooletult tulega ümberkäimises, mitte tuli-kindlate ahjude, pliitade, korstnate jne. tõttu. Maal ringirännates võib näha, majade korstnaid, mis küljeli vajumas, teised läbipaistvaks muutunud, lõõrid ja korstnad mitu aastat nõgest puhastamata jne.

Sellepärast tuleksid asutada igas vallas ja alevis sellekohased komisjonid, mis koosneksid omavalitsuse esitajatest, vallanõukogu valimistel kui esimehest, politsei esitajatest, vabatahtliku tuletõrje ühingu ehk kohaliku vastastikkuse kinnituse seltsi esitajast, kes iga aasta ükskord kõik oma-

valitsuse piirkonnas asuvad tuleasemed läbivaataks, sundides nende omanikka selleks määratud aja jooksul ilmsiks tulnud puudusi kõrvaldama. See komisjon asuks kohaliku omavalitsuse juures ja kuuluks teiste omavalitsuse komisjonide hulka õigustega ja kohustega, mis nende kohta üldseadustes ettenähtud.

Rändavate kinode etendusi maal lubada tingimustega, nagu see sellekohastes sundmäärustes ette on nähtud.

26. sept. s. a. täiendab ta ettepanekut järgmiselt:

„R. T.“ Nr. 72/73—1924 avaldatud tule-
tõrje seaduse § 1 muu seas kohustab
maakonna- ja vallaomavalitsusi tuletõrjet
asutama. Sama seaduse § 4 teeb üles-
andeks nendele omavalitsustele tuletõrje
asutamise ühenduses olevate kulude
katmiseks ülesvõtta eelarvesse $\frac{1}{4}$ 0/0 asutuse
eelarve kulude üldsummast. Käesoleva
aasta vallaomavalitsuste eelarvetesse Harju-
maa vallad, suuremas enamuses, on võtnud
sundusliku 0/0 eelarve summast, missugu-
sed summad aga on naiivselt väikesed.
Näituseks: Mrk. 400, 579, 656, 690, 975,
1000 — 4000 figureerivad tuletõrje asu-
tamiseks valdade eelarvetes. Ainult mõnes
vallas on need summad suuremad. On
selge, et sarnaste summadega ei saa juttugi
olla vallaomavalitsuse tuletõrje sisse-
seadumiseks. Maakonnaavalitsuse eelarvesse tule-
kustutamiseks määratud summast ei jätke
vallaomavalitsuste juurde tuletõrje koman-
dode asutamiseks ja vastavate abinõude
muretsemiseks, vaid seda saab maakond

anda toetusena juba tegutsevatele tule-
tõrje ühingutele või komandodele.

Tuleõnnetused aga hävitavad vahetpida-
mata rahva varandust, külvavad viletsust
ja vaesust ning teevad õnnetuks paljuid.
Kuna olemas oleva tulekaitse korraldusega
ei saa ärahoida rohkeid tuleõnnetusi, tuleks
kiires korras meie kirjas 27. V. s. a.
Nr. 513 soovitatud kaitseabinõud Sise-
ministri sundmäärusega maksma panna.

Kui nimetatud sundmäärus ei ole veel
lõpulikult valmis, siis sooviksime meie ette-
panekut osalt täiendada. Tulekahjudel
viibides võib tähele panna, et kokkuko-
gunud inimesed ei soovi kustutamistöödest
osavõtta, käidakse ringi ja vaadatakse,
kust midagi kõrvale toimetada saab. Keegi
ei saa neid sundida osavõtma tulekahju
kustutamistöödest. Sellepärast valla oma-
valitsustele peaks saama kohuseks tehtud
iga külasse määrata kohalikkude elanik-
kude seast tulekaitse ülem või korraldaja
tulekahju kordadel ühe ehk kahe abiga.
Selle tulekaitse ülema kohuseks oleks
olema sundida kõiki töövõimulisi kodanikke
tuleõnnetuse kohale ilmuma, neid kustuta-
mistöödele kohustada oma äranägemise kui
ka tuletõrje ühingu juhataja näpunäidete
kohaselt ja korraldada tuleõnnetusest pääs-
tetud ning lahitleva varanduse kaitset.
Tulekaitse ülem ehk tema abi on kohus-
tatud oma ringkonnas tulekahjule ilmuma
ja nad võiksid määratud olla teatud aja
peale.

Tegelik elu on näidanud, et see nõue
ei oleks üleliigne, vaid tema asetamine
Siseministri sundmäärusse on hädatarvilik¹⁾.

Eesti Maakondade Liidu poolt Tartus novembri kuul 1925 a. korraldatavate õigusteadliste kursuste kava.

I. Ühiskonna tekkimine ja arenemine.

Loeb prof. J. ULUOTS.

II. Riik.

1. Valltsemine laiemas mõttes.
2. Valitsemine kitsamas mõttes.
3. Riigivõimude jaotamine teo-
rias ning selle teostamine mõnes
välisriigis ning meil.

Loeb advokat (end. prokuröör) V. JAURAM.

4. Riigivalitsus ja omavalitsus:
 - a) riigivalitsus ning tema valitsemise
asjad;

- b) valitsusasutused ja valitsuse amet-
nikud;
valitsemise ühtlus ning alluvuse põhi-
mõte;
- d) omavalitsus;
omavalitsuste võimkond ja orgaanid;
omavalitsuse ametnikud.

¹⁾ Arvestades tänases numbris toodud E. Mad-
disoni artikli „Kes täidab praegu maanõukogu
ülesandeid“ põhimõttega, ei ole Sisemieistrilt vas-
tatav sundmäärust oodata, mida toimetusele selle-
kohase küsimuse esitamisel ka Siseministeeriumis
seletati, mispärast maakonnaavalitsustel enestel
tuleks need sundmäärused kokkuseadida ja maks-
ma panna, kasutades Harju maakonnaavalitsuse
poolt esitatud põhimõtteid. Toim.

5. Kodaniku ja valitsuse vahekord:
seaduspärase valitsemise mõiste;
kodaniku õigused ja kohustused;
6. Valitsemise aktid: määrused, sundmäärused ja korraldused; instruktsioonid, ringkirjad jne. Administratiiv karistused.
7. Õiguse kaitse avalikõiguslase asutuse tegevuse vastu:
 - a) kaebus alluvuse järele kõrgemale asutusele;
 - b) kohtuline kaitse; administratiiv kohtukord.
Loeb riigikohtunik A. PALVADRE.
8. Avalikõiguslased koormatused:
 - a) naturaalkoormatused;
 - b) maksud.
Loeb diplomeeritud rahvamajandusteadlane O. SUURSÖÖT.

III. Üldised mõisted õigusest.

1. Reeglite tarvidus inimeste vahekordade korraldamises; eetiliste ja õiguslike normide tekkimine ning arenemine; õiguse hallikad: komme, seadus.
2. Seaduste andmine ja muutmise kord, väljakuulutamise ja maksimahakamine; põhiseadus; harilik seadus, üldine seadus, eriseadus, erakorraline kaitse seadus (sõjaseadus).
3. Seaduse jõud aja-, maaala- ja elanikkude suhtes.
4. Seaduse seletamine.
5. Subjektiivne ja objektiivne õigus; õiguse subjektid ja objektid; füüsilise ja juriidiline isik; õigusvõime ja teguvõime.
6. Avalik ja eraõigus ning alljaotused.
Loeb prof. J. ULUOTS.
7. Õiguse rikkumine ja õiguse kaitse.
8. Süütegu, süüteo objekt ja subjekt ning selle vastutusvõime; karistus ja selle eesmärk.
9. Kohtukord süüteo asjades.
Loeb advokat (end. prokuröör) V. JAURAM.
10. Asjaõigus; valdamine, eraomandus, tema mõiste, ulatus ja kaotamise viisid; ühisomandus, autori ja leiduse õigus; servituut, pant.
11. Kohustusõigus, tema hallikad, kindlustused, kestus ja lõpp; leping, lepingu liigid, lepingu sõlmimine; volitamine.
12. Perekonna õigus: mehe, naise ja laste õigusline vahekord, kui hoolekande korralduste alus.
13. Pärandusõigus: pärimine lepingu, testamendi ja seaduse järgi; testamendid: suusõnalised, kirjalikud, kodused, avalikud; pärijatele jäänud varandus, päranduse avamine ja hoiulevõtmine (kokkuvõetult).
14. Eestkoste alaealiste üle; hoolsuse, päranduse, kadunute ja pillajate varanduse, teguvõimetuse nõdrameelsete, kurtummade ja pimedate üle.
15. Kohtukord kodanlikes asjades — nõudehoiu — eestkoste — ja hoolduse asjad.
Loeb rahukohtunik (end. kohtuuriija) K. TASSA.

Selle kava juurde on lisatud seaduste ja määruste nimekiri herradele lektoritele, mille puudutamine ettelugemistel soovita- vaks tunnistatud.

Alevid linnadeks.

Asi liigub. Linnade Liidu ettepanek on Siseministeeriumis vastutulekut leidnud. Seda tõendab järgmine Omavalitsusasjade Peavalitsuse ringkiri alevivalitsustele, millega otsusetegemine alevite muutmise kohta linnadeks on alevi elanikkude eneste kätte antud:

„Siseminister on tarviliku leidnud olevat Linnade Liidu juhatuse soovile vastu tulla ja kavatseb Vabariigi Valitsusele ettepanekuga esineda Nõmme, Naroova-Jõesuu, Jõhvi, Kunda, Tapa, Türi, Kärkla, Mõisa-

küla, Sindi, Põltsamaa, Tõrva, Mustvee ja Otepää alevid linnadeks muuta ja nendes linnaseadus ühes linna maksuseadustega maksma panna.

Selle kavatsuse teostamine on tingitud peaasjalikult asjaolust, et alevid oma puudulikkude tuluallikate juures tarvilikult areneda ja oma majapidamist korraldada ei suuda, milleks neil linnadeks muutmise korral avaramad võimalused avaneksid.

Võidaks vahest kahelda, kas meil alevid suudaksid linnadena tarvilikku jõudu aval-

dada kasvaniseks ja majanduslise elu korraldamiseks ja kas sellepärast nende linnadeks muutmine küllalt otstarbekohane oleks. See kahtlus näib aga põhjendamata oleval.

Kui jälgida, näit. Öhtu Europa linnasid, siis leiame, et seal ülekaal just väiksemate linnade käes on. Eriti paistab silma, et seal linnad 2000—3000 elanikuga pea aegu igal pool suurema arvu sünnitavad. Leidub aga ka suur hulk linnasid, kus elanikkude arv alla 2000.

Olgu selle kinnituseks mõned arvud toodud.

Preisimaal on 1995 linnast 2 linna 100—500 el., 35 linna 500—1000 el., 198 linna 1000—2000 el., 417 linna 2000—5000 el., 184 linna 5000—10.000 el., 115 linna 10.000—20.000 el. Suuremate linnade arv ulatab 144-ni.

Rootsis on 111 linnast 2 linna 500—1000 el., 10 linna 1000—2000 el., 30 linna 2000—5000 el., 32 linna 5000—10.000 el. ja 20 linna 10.000—20.000 el. Suuremate linnade arv on seal 17.

Norras on 67 linnast 1 linn 100 elanikuga, 4 linna 100—500 el., 2 linna 500—1000 el., 13 linna 1000—2000 el., 19 linna 2000—5000 el., 10 linna 5000—10.000 ja 13 linna 10.000—20.000 el. Suuremaid linnu leidub seal 5.

Daanis on 87 linnast 1 linn 100—500 el., 2 linna 500—1000 el., 14 linna 1000—2000 el., 25 linna 2000—5000 el., 22 linna 5000—10.000 el. ja 15 linna 10.000—20.000 el. Suuremaid linnu — 8.

Juba nendestki arvudest selgub, et veikesed linnad püsida ja oma majanduslist elu korraldada suudavad, tarvis neile ainult soodsaid tingimisi nende arenemiseks ja tegutsemiseks luua.

Alevite ja üldse külaasunduste linnadeks muutmise korda käsitab seisuste seaduste § 689 juurde kuuluv lisa (V. S. K. IX. k. 1899 a. väljaanne ja selle järg). Selle lisa järele võetakse sarnane muutmine ette kas Valitsuse korraldusel või jälle elanikkude eneste soovil. Siseministerium on selles asjas viimase tee valinud.

Et nimetatud seaduse järele alevi elanikkude soovil linnaks muudetud võiks saada, on tarvilik, et kõikidest alevi piirkonna majaanikkudest ka kaks kolmandikku selle muutmisele nõus oleks. See nõusolek peab antama kirjaliku otsuse näol.

Lahus sellest on Siseministeriumil tarvilik teiste alevi elanikkude seisukoht selles asjas.

Kõike seda arvesse võttes pöörab Siseministerium ülemal nimetatud alevite valitsuste poole ettepanekuga ettetoodud kaatsuse asjas järgmisi samme astuda:

1. Kõik alevi piirkonda kuuluvad majaanikud tulevad kokku kutsuda ja neile alevi linnaks muutmise küsimus otsustamiseks anda. Neilt majaanikkudelt kes koosolekule ei ilmu või mõnesugustel põhjustel ilmuda ei saa, tuleb täiendavalt kirjalik teadaanne küsimuse kohta võtta. Koosoleku otsuse tuleb täpselt äratähendada koosviibijate majaanikkude arv, samuti ka ettepaneku poolt ja vastu antud häälte arv. Kontrolli pidamine koosolekule ilmuvate isikute kohta kui ka koosoleku juhatamine on alevivalitsuse ülesanne.
2. Lahus majaanikkudest tuleb alevivalitsusel kõikide teiste alevi elanikkude kohta eraldi samane koosolek kokku kutsuda ja sama küsimus otsustamisele võtta. Otsuse tegemisest võivad osa võtta isikud 20 a. vanusest alates.
3. Peale selle tuleb ka alevivolikogul enesel küsimuse kohta seisukoht võtta, seda oma protokollis ära tähendades. Alevivolikogu seisukoht on tarvilik ka uue linna nimetuse ja volinikkude arvu kohta.
4. Palved alevi linnaks muutmise kohta tulevad ühes vastavate otsuste ja muu materjaliga saata Siseministeriumi Omavalitsus asjade Peavalitsusele.
5. Saatekirjas tuleb alevivalitsusel ära tähendada majaanikkude üld arv alevi, samuti ka eraldi teiste elanikkude üldarv (majaanikud mitte juurde arvatud), kes vähemalt 20 a. vanad."

Omavalitsuse päevauudised.

Maakonnaavalitsuste puudujääkide katmise küsimus

käesolevaks aastaks on sinnamaale lähenenud, et riigi lisaelarvesse on õpetajate

palkadeks tarvisminev summa ülesvõetud ja see lisaelarve Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõetud Riigikogule esitamiseks. Loodetavasti tuleb see seal tuleval nädalal läbivaatamisele.

Alkoholiste jookide müügi seaduse

eelnõus Riigikogu Rahaasjanduse komisjonis kustati paragrahv, mis alkoholiste jookide müügi sissetulekust ühe osa edasiandmise ettenäeb. Omavalitsuste huvide kaitsja ettepanek teatud osa sissetulekute edasiandmise kohta omavalitsustele ei leidnud poolehoidu, mispärast valla-, linna- ja aleviomavalitsused kaotavad selle seaduse maksimahakkamisel praegusel kujul oma praegused sissetulekud viinatshekkide maksumisest. Küsimus tõstetakse kolmandal lugemisel siiski veel kord üles.

Täienduskursused jaoskonna arstidele.

Jaoskonna arstidel on täita tähtsad ülesanded meie tervishoiu olude korraldamise ja rahvaterviskaitse tööl, mida nad aga siis ainult teha saavad, kui nad teaduse ja ajanõuetega sammu pidada suudavad. Et see sündida võiks, selleks on vaja nende teadusliku tasapinna tõstmise eest tarvilikul määral hoolitseda nii täienduskursuste korraldamise kui ka väljamaa õpereiside näol. Et arstidel see omal kulul võimalik pole, palub Tervishoiu Peavalitsus, kelle poole jaoskonna arstide selts selles asjas pööranud on, Maakondade ja Linnade Liitust küsimust tõsiselt kaalumisele võtta, kuidas omavalitsustel nende teenistuses oleva arstlise personaali teadusliku tasapinna tõstmiseks tegutseda tuleks. Selle juures avaldab Tervishoiu Peavalitsus lootust, et siis, kui omavalitsused asja tõsiselt käsile võtavad, ka keskvallitsus keelduda ei saa nende võimaluse piires vastutulemast.

Uued seaduse eelnõud.

Riigikogu üldkomisjonis on praegu arutamisel uus tempelmaksu seadus, mis oma 28 paragrahviga 37 leheküljel pikk, sellele lisaks tempelmaksu tabel 46 leheküljel. Samuti on praegu läbivaatamisel riigi eelarve seaduse eelnõu. See eelnõu näeb muu seas ette eelarve aasta alguse viimise 1. jaan. pealt 1. aprilli peale. Ühenduses riigi eelarve aasta muutmiselega tõuseb ka omavalitsuste eelarve aasta küsimus päevakorra, sest teatud viisil on omavalitsuste eelarved esimesega

seotud. Sellepärast on Linnade Liit selle küsimuse üles tõstnud ja asub paralleel eelnõu väljatöötamisele omavalitsuste eelarve aasta muutmiseks. Riigikogu üldkomisjoni alamkomisjonil on kavatsus riigieelarve seadust kiires korras läbi viia, et 1926 a. riigi eelarvet saaks rajada juba uuele seadusele, s. o. selle algu aeg viia 1. aprilli peale 1926 a.

Kõrvaltöökso loetavate ametite nimestiku täiendamise

koosolekul 22. okt. s. a. täiendati „R. T.“ Nr. 87/88 ilmunud nimestikku B osa pt. 3-ga selles mõttes, et pensioni alla ei kuulu ajutised ja sesooniajaks palgatavad ametnikud ja teenijad. Maakondade Liidu nõukogu ja Tallinna linnaval. ettepanekud nimestiku muutmise kohta otsustati väikese muudatusega Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks esitada.

Alevikkude piirkondade kindlaksmääramine.

Siseministeriumi Omavalitsus asjade Peavalitsuse poolt on järgmine üldtähtsusega korraldus tehtud:

Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus („R. T.“ Nr. 95/96 — 1925 a.) § 5 märkus teeb maakonnavalitsustele ülesandeks alevikkude ehituspiirkonnad selles seaduses ettenähtud otstarbaks kindlaks määrata ja need siseministrile kinnitamiseks esitada.

Sarnane ülesanne on maakonnavalitsuste peale pandud ka riigimaade põliseks tarvitamiseks andmise seaduse („R. T.“ Nr. 109/110 — 1925 a.) § 1-ga raudteejaamade, suvituskohtade ja alevikkude piirkondade kindlaksmääramise suhtes, kuid juba teiseks otstarbeks, mis selles seaduses lähemalt äratähendatud.

Nende seaduste nõuete täitmiseks palub Siseministerium maakonnavalitsusi viivitamata nimetatud piirkondade kindlaksmääramisele asuda ja need hiljemalt kolme kuu jooksul, selle ringkirja kättesaamise päevast arvates, siseministrile kinnitamiseks esitada.

Selle juurde on Siseministerium tarvilikud juhtnõuad annud.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Maakonnaomavalitsuste eelarvete uued kavad.

Läinud talvel töötati maakonnaomavalitsuste majandusosakondade juhatajate ja raamatupidajate ühisel nõupidamisel maakonnaomavalitsuse eelarvete kokkuseade kohta põhimõtted välja, millede järele tuleks edaspidi eelarved kokkuseada ühise aluse saamiseks, mis võimaldaks muuseas ka õigeid statistilisi andmeid saada, kuna seni eelarvete kokkuseades suured lahkuminekid olid niihästi üldises nomenklatuuris kui ka kulude paigutamises peatükkide järele.

Ülesseatud põhimõtete kohaselt on eelarve kavad Maakondade Liidu poolt kokku seatud ja maakonnaomavalitsustele kättesaadetud sooviavaldusega, et kõik maakonnaomavalitsused ilma erandita 1926 aasta eelarved selle kava järele kokkuseaksid.

Nende samade põhimõtete järele, mis maakonnaomavalitsuste eelarvete kohta vastu võeti, seatakse ka vallaomavalitsuse eelarve kava uue raamatupidamise viisi juurde kokku.

Õigusteadlised kursused omavalitsustegelastele.

Õigusteadlised kursused, mis 3. novemb. kell 4 p. l. algavad, peetakse ära Tähe uul Nr. 13 Tartu Eesti ametnikkude ühingu saalis. Selle sama ühingu ruumides on ka ühisõomaja ruumid soovijatele kursustele. Woodipesu, tekk ja padi peavad kursustel—ühisõomaja kasulajatel kaasas olema.

Senised kursustele ülesandjad on kõik vastuvõetud, samuti ka kõigile soovijatele ühisõomaja võimaldatud, millest kursuste korraldaja, E. Maakondade Liidu, poolt kursustele ülesandnutele teatatud. Suur saal, milles loenguid peetakse, võimaldab veel uusi kuulajaid vastuvõtta.

Õpemaks kursustest osavõtjatelt kursuste kulude osaliseks katmiseks—omavalitsusametnikkudel 1000 marka, eraisikutel 2000 m.—tuleb enne kursuste algust E. Maakondade Liidu adressil ära saata ehk kursuste algupäeval kursuste juhatajale H. Aviksonele koha peal ära maksta.

Ettelugemised kursustel on lahkesti oma peale võtnud professor J. Uluots, riigikohtunik A. Palvadre, advokat (end. prokurööri abi) V. Jauram, rahukohtunik (end. kohtuuriija) K. Tassa ja dipl. rahvamajandusteadlane O. Suursõõt.

Kursuste kava on toodud selles numbris eespool.

Omavalitsuste soovid raudtee sõiduplaani muutmises.

Nagu ikka, oli ka tänava talvise sõiduplaani kokkuseadmise puhuks omavalitsuste poolt rida sooviavaldusi raudteevalitsusele tulnud, eriti Tartu ja Valga ümbrusest. Tagajärge oli neil sooviavaldustel aga vähe. Nõupidamisel talvise sõiduplaani kinnitamise puhul toetas küll Maakondade Liidu esitaja omavalitsuste ettepanekuid, nõupidamine tunnistas isegi tarvilikuks Valga ja Tartu ümbruse huvide rahuldamiseks praeguse segarongi reisirongiks muuta ja eri piimarong sisseseadada, kuid selle ettepaneku teostamine lükati siiski kevadeks, suuri kulusi kartes. Peapõhjuseks soovide tagasilükkamisel on ülepääsemata kulude suurenemine uute rongide käimapanemisega ja kokkulepped sõidu aja kohta Riia ja Leningraadi vahel sõitvate rongide asjus, samuti ka oma raudtee võrgu sõlmepunktid. Nii mõnigi soov täideti sellel nõupidamisel sõiduplaani asjus siiski, nagu ka elektri raudtee liini pikendatakse Maakondade Liidu ettepaneku kohaselt Nõmmelt Väike-Nõmmeni.

Harju maakonnanõukogu koosolek 29. septembril 1925 a.

1926 a. trahterimaksu kindlaksmääramine.

Maakonnaomavalitsus on esinenud ettepanekuga:

1926 a. peale kindlaksmäärata trahteriasutuse liigid ja nende peale maksu määrata järgmiselt:

I liik I järgu restoraanidele	Mk.	970.000.—
II „ õllekauplust. sees joomiseks	„	140.000.—
III „ jahimeeste seltsi einelaudadele	„	40.000.—
IV „ raudtee jaama einelaudadele õlle müügi õigusega	„	70.000.—
V „ raudteejaama einelaudadele ilma alkoholi müügi õigusega	„	10.000.—
VI „ õllekauplust. väljaviimiseks	„	50.000.—

VII „ tee- ja söögimajadele ja seltside einelaudadele ilma alkoholi müügi õiguseta ” 30.000.—

Kogusummas Mk. 1.310.000.—, missugune ettepanek ühel häälrel vastu võetakse.

Viimsi algkooli maja ehitamiseks riiklise täiendava laenu eest vastutus

otsustakse 1.250.000.— marga suuruses maakonna peale võtta.

Põllumeeste talvekooli asutamine.

Maakonnaavalitsus on esinenud ettepanekuga põllumeeste talvekooli asutamist tarvilikuks tunnistada põllumajandus nõukogu poolt heaks kiidetud põhimõtete ja kooli vajaduse kohaselt:

„Uued olud, miles meie põllupidaja Eesti Vabariigi kodanikuna töötama peab ja maareformist tingitud tegurid nõuavad, et majapidaja praktilistes põllutööküsimustes rohkem peab teadma, kui endistes oludes. Maareformi tagajärjel on iseseisvateks põllupidajateks saanud hulk endisi mõisa töölisi, sõdureid ja teisi noori inimesi, kes varem iseseisvalt maad pole pidanud ehk üldse põllutöös püsivalt tegevad olnud.

Neil põhjustel tuleks ellu kutsuda niisugust tüüpi kool, kus tarvilisi teadmisi võiks ja saaks omandada ka täiealised inimesed ja tegelikud majapidajad. Niisugune kool on põllumeeste talvekool. Öpeaeg niisuguses koolis ei tohiks kesta üle 6 kuu ja peaks jagunema kahte-kolme kuu pikkusesse semestrisse. Iga semester võetaks läbi talupidamiseks hädasti tarvisminevate teadmiste seeriast ühe kindla terviku—näituseks esimesel semestril: põllutöö ja karjakasvatus ja teisel semestril: aiandus, väikeloomapidamine ja raamatupidamine. Niisuguse korraiduse juures on võimalik kooli täit kursust ka neil lõpetada, kes oma töö juurest ainult kolmeks kuuks lahkuda võivad.

Tähendatud tüüpi kooli asutamine võimaldaks tegelikkudele majapidajatele tarviliste teadmiste omandamist ja jääks maakonna kassa kandejõu piiresse, sest niisuguse kooli asutamine ja ülevalpidamine on võimalik võrdlemisi väikeste kuludega.

Põllumeeste talvekool tuleks asutada Saku majapidamiskooli juurde, kus põllumajapidamine juba kõige inventaariga olemas ja tulekahju pärast ajanõuetele vastavad kõrvalhooned esitamisel on“.

Nõukogu otsustab põllumeeste talvekooli asutamise tarvilikuks tunnistada ülema toodud põhimõtete kohaselt.

Harju maakonnannõukogu koosolek
22. augustil.

Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse ärakuulamine Maakonnaavalitsuse revideerimise tagajärgede kohtuliku uurimise lõpetamise kohta.

Maakonnaavalitsuse esimees kannab ette Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse 13. juunist s. a., millega teatatakse, et Siseministeriumi poolt 1924 a. septembri kuus toimepandud Harju Maakonnaavalitsuse revideerimisel ilmsiks tulnud väärnähtuste asi lõpetada otsustatud kuriteo tundemärkide puudusel.

Peale nimetatud otsuse ärakuulamist võtab nõukogu häälteenamusega järgmise resolutsiooni vastu: „Ärakuulates Maakonnaavalitsuse esimehe teadaannet Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsuse üle 13. juunist s. a., mille järele Siseministeriumi Omaavalitsuse asjade Peavalitsuse süüdistus revideerimisel leitud väärnähtuste kohta on äralõpetatud ja arvesse võttes Maakonnaavalitsuse varemalt antud seletusi ning kõike asjasse puutuvat kirjavahetust, leiab nõukogu, et Siseministeriumi revideerimise viis on varju heitnud Harju Maakonnaavalitsuse vastavate tegelaste peale, mis omaavalitsuse tegevuses soovimata ja tema edukat arenemist halvab, — läheb nõukogu päevakorras edasi.“

Põllumajandusliste koolide põhikirja põhimõtted nüüd tegutseva ja edaspidi Harjumaal avada kavatsevate koolide kohta määratakse kindlaks.

Öömajade sundmääruse kinnitamine.

Maakonnaavalitsuse poolt esitatud sundmäärus öömajade kohta kinnitatakse.

Nõmme alevi plaanil suvituskoha sanitaar-raiooni piiri kindlaks määramine.

Kui nõukogu esitatud kavaga tutvunud ja selle läbi arutanud, otsustada Nõmme suvituskoha tervishoidliku kaitseraiooni piirid kindlaks määrata alevivalitsuse poolt esitatud kava järele.

Maakonnaavalitsuse juurde juriidilise büroo asutamine.

Kui nõukogu maakonnaavalitsuse ettepanekuga tutvunenud, otsustab juriidilise bü-

roo juba käesoleval aastal ellukutsuda ja esialgsed kulud katta eelarve peatükk XIII ettenähtud summadest.

Maakonnaavalitsuse ametnikkude ja teenijate Hoiu-Laenukassa operatsiooni fondiks Mrk. 250.000.— lubamine.

Maakonnaavalitsuse ametnikkude ja teenijate Hoiu-Laenukassale otsustakse lubada operatsiooni fondiks laenukahe aasta peale ilma protsendita Mk. 250.000.—

Viljandi maakonnanõukogu koosolek 5. ja 6. oktoobril 1925.

Uueks nõukogu liikmeks.

ühisväerindlase O. Liiveri asemele on nõukogusse kutsutud põllumeeste nimekirjast P. Valdts Viiratsist.

Sakalamaa kaitsemalevale määratakse maakonna 1925 a. kulueelarve tagavara summast 50.000 marka ühekordset toetusraha.

Maakonna heaks võetavast
lõbustusmaksust

vabastatakse kõik kaitseliidu heaks toimepandavad pidustused ja lõbustused.

Tulu- ja liikumata varanduste maksukindlustusel laenu tegemine.

Et maksud aeglaselt sisse tulevad, otsustatakse m. v-sele luba anda Eesti Pangast ehk Riigikassast maakonna 1925 a. eelarve järele sissetuleva tulumaksu osas 2½ miljoni ja liikumata varanduste maksu osas 5 miljoni marga suuruses laenu teha

Tervishoiu sundmäärused

1) toiduainetega kauplemise aja kohta, 2) tee-, söögi- ja öömajade kohta, 3) külgehakkavate haiguste vastu võitlemise kohta ja 4) puhtuse kohta maakonnas kinnitatakse maakonnaavalitsuse poolt esitatud kujul.

Maakonna vabamuügi apteegi avamine Viljandi linnas tunnistatakse põhimõttelikult soovitavaks ja volitatakse maakonnaavalitsust selleks eeltöid tegema.

Maakonna „Puiatu“ lastekodu põhikiri

kinnitatakse maakonnaavalitsuselt kokku seatud kujul. Lastekodu kasutada määratakse Puiatu asunduses maakonnaavalitsuse kasutada olev Puiatu mõisa südakoht ja

lastekodu otsustatakse avada Puiatu mõisa end. herrastemajas.

Lõuna-Eesti põllutöö kesk-koolile Olustveres

kindlustatakse maakonna vastutusel lauda ehitamiseks Põllutööministeeriumilt palutavat ehituslaenu 3.208.759 marga suuruses summas.

Maakonnaavalitsuse ametnikkudele ja teenijatele

määratakse maakonna kulu eelarve tagavara summast erakorralise palgalisana ühe kuu palk ja ühe kuu perekonnaabiraha. Selle palgalisa alla arvatakse ka maakonnaavalitsuse liikmed.

Maakonna omavalitsuse
maksu määrused

1926 a. peale võetakse vastu ja kinnitatakse ilma muudatusteta samal kujul, kui need maksvad on käesoleval, 1925 a. („R. T.“ Nr. 145, 1924 a. lhk. 790).

1926 a. trahterimaksu

kogusumma maakonna heaks määratakse kindlaks 1.200.000 marga peale.

Maakonna 1925 a. eelarve

võetakse vastu ja kinnitatakse kulud tulud tasakaalus 32.767.169 marga peale. Eelarve tulude poolel on sissetulekuna ette nähtud laen 3.232.834 m.

Arupärimine maakonnaavalitsusele.

Põllumeeste rühm esitab maakonnaavalitsusele Taevere valla algkoolide osalise sulgumise asjus arupärimise. Maakonna nõukogult kinnitatud avalikkude algkoolide võrgu järele oleks tulnud Taevere vallas Jälevere algkool täielikult ja Kase ning Rääka algkoolides 3-s ja 4-s klass sulguda alles pärast seda, kui Lahmusel 6 kl. algkool avatud on. Nüüd on aga eeltähendatud Jälevere algkool täiesti ja Kase ning Rääka algkoolides 3-s ja 4-s kl. sulatud enne Lahmuse algkooli avamist, mille tagajärjel koolikohuslised lapsed kodus on.

Kuna arupärimine m. v-le alles koosolekul esitatakse, ei saa maakonnaavalitsus seisukohta võtta, et selle peale vastata. Haridusosakonna juhataja J. Nurk isikliselt tunnistab õigeks, et koolilapsed kodus on, sest Lahmuse kooli jaoks ei ole ruumisid Lahmuse herrastemajas kooli alguks endiselt pidajalt kätte saadud — on tekkinud kohtuprotsess.

Läbirääkimistel rõhutavad põllumeeste rühma esitajad, et lastele tuleks kooliskäimine võimaldada endistes kooliruumides, kuni Lahmuse kooli küsimus lahendatud saab.

Ettepanekuid ei tehta.

Eesti Sotsialistliku Töölise Partei m. v. rühma

nimel esitavad J. Vain ja A. Maramaa pikema teadaande põhjuste üle, mis rühmale aluseks on praegusest maakonnavalitsuse laialisest kvalitsioonist loobumiseks ja teatavad, et siit peale ei loe E. S. T. Partei maakonna nõukogu rühm ennast enam koalitsioonis olevaks rühmaks ja kutsub oma esitaja maakonnavalitsusest tagasi.

Maakonnavalitsuse liige
J. Nurk

annab nõukogu esimehele ära ametist lahkumise teadaande.

Restoraanipidaja alevivalitsuse liige.

Kunda alevi volikogu tegevust järelvalve korras jälgides, leidis Viru maakonnavalit-

sus, et alevivolikogu ümber valimisel käesoleva aasta suvel Tööraha ühise väerinna esitajate volikogust välja langemise tõttu Riigikorra kaitse seaduse põhjal, on volikogusse ja pärast alevivalitsuse liikmeks valitud sama alevi restoraanipidaja Jakob Tuulbach.

Maakonnavalitsus leidis Tuulbachi valimise mitte kooskõlas olema aktsiisi seaduse § 608 ja alevi seaduse § 14. ja tegi ettepaneku Tuulbachile oma valitsusi alevivalitsuses 7 päeva jooksul maha panna, lubades vastasel juhtumisel Jakob Tuulbachi valimist alevivalitsusse järelvalve seaduse põhjal protesteerida.

Aktiisi seaduse § 608 põhjal ei või joogikohtade pidajad ega nende perekonna liikmed olla valla ega küla kogukondade valitsuste ametlisteks esitajateks, kuna alevi seaduse § 14 põhjal alevid külamaakohtade hulka kuuluvad.

Vabad kohad.

Vallasekretäri abilist vajab Kloostri vallavalitsus.

Välismaade omavalitsused.

Uus provintsi ja kreisi valimiseadus Preisimaal.

Preisi maapäeva poolt on 29. septembril s. a. uus provintsi ja kreisi esituskogude valimiseadus vastu võetud. Selles seaduses on mõned parandused ja täiendused, võrreldes endise seadusega, sisse võetud, mis ka meile huvi pakkuda võiksid.

Aktiivne valimisõigus on mõlemast soost kodanikked, kes valimispäevaks 20 a. vanaks on saanud; passiivne aga ainult neil, kes nimetud ajaks 25 a. on saanud. Valimisõigusest on ilma need kodanikud, kelle õigused piiratud, nõrgamõistuslised, hoolealused ja kõik sõdurid. Valimised toimetatakse otsekohese, proportsionaalse ja salajase valimissüsteemi järele.

Iga valija on kohustatud oma peale valimiskomitee liikme kohuseid võtma. Ainult riigiametnikud ja üle 60-ne aasta vanad kodanikud võivad sellest kohustusest ära ütelda. Kes ilma seaduslike põhjusteta ennast nimetud komitee töödest lahti ütlev, võib kuni 300 kuld margaga karistatud saada.

Kreiside (maakondade) esituskogude liik-

mete arv on järgmiselt ära määratud: kreisi sises kuni 30,000 elanikuga 20 liiget. See liigete arv suureneb iga alatud 5,000 elaniku pealt kuni 50,000 — 1 võrra. Üle 50,000 iga alatud 10,000 pealt 1 liikme võrra. Esimesed valimised selle seaduse järele võetakse ette 29. novembril s. a.

—st—

Valitsusasutuste ümberkorraldamise kava Preisimaal.

Nii kui teada, on Saksamaa valitsusasutused mitme astmelised: Riik, üksikud maad, provintsid, ringkonnad (Bezirk), maakonnad, vallad, linnad ja viimati veel üksikute mõisade ringkonnad (selbständige Gutsbezirke). Kõigi nende asutuste võimupiirid on aga sagedasti väga segaselt ära määratud ja tuleb palju arusaamatusi ning paralleelseid korraldusi ette, mis asjaajamist raskendab ja ülearuseid kulusi sünnitab.

Nüüd on 7. sept. s. a. Preisi siseminister esitanud Maapäevale seaduse eelnõukava, missugune peab ära määrama üksikute asutuste ülesanded ja võimupiirkonna.

Selles eelnõukavas on muuseas tähelepanu juhitud selle peale, et üksikute maade ja omavalitsuse ülesanded ning kompetents on sagedasti väga segased ja sagedasti täidavad omavalitsused neid samu ülesandeid, mis maade valitsusedki. Selge joon olla ainult hoolekande alal. Soovitab selget lahtutust ka koolide ülevalpidamise ja maaparanduste alal, sest need alad on ühed kõige kulukamad.

Selles kavas arvatakse, et täielise detsentralisatsiooni läbiviimist võimaldab ainult tugev ja elujõuline omavalitsus. Selleks on aga kahte asja vaja. Esiteks on selleks vaba majanduslike arenemise võimalust omavalitsustele vaja. Nende sissetulekud tuleksid selleks võimalikult nende enestele korraldada anda. Teiseks on täielise detsentralisatsiooni läbiviimiseks vaja vastava suurusega omavalitsusi. Selleks loetakse nimetud kavas maakondi ja linnasid. Vallad on nähtud ainult kohalise elu korraldajatena.

Mida selgemini on üksikute asutuste ja võimude ülesanded ära tähendatud, seda lõdvem võib keskvalitsuse järevalve omavalitsuste üle olla. Ülesannete kontsentreerimine maakonna ja linna valitsuste juurde ei tohi aga nii kaugele minna, et valdades leiduvad elavad jõud ja tegelased ilma ülesanneteta jääksivad ja poliitilise omavalitsuse elu juhtimisest eemaldud saaksivad. Otstarbekohase detsentralisatsiooni kaudu tulevad kõik jõud vastavale omavalitsuse tööle tõmmata.

Edasi näeb kava ette, et vaieluste lõplik lahendamine võimalikult lähema instantsi kätte anda, et seda rahvale kättesaadavamaks ja kulude mõttes odavamaks teha. Seni oli neil 3—4 edasikaebamise võimalust omavalitsuste maksude, korralduste jne. rahulolematuse puhul. Selle kava järgi peaks see võimalus piirduma ühekordse edasikaebamise õigusega; näit. vallaval. otsuse peale esiteks vallaval. enesele ja kui seal rahuldust ei saa, siis lõplikult maakonna valitsusele. Seni oli aga veel võimalus edasi kaebada ringkonna valitsusele ja mõnel puhul isegi provintsi valitsusele. Et nüüd selle kava järele maakondadele (kreisidele) õige laialised õigused anda kavatakse, siis on lõpuks nõudmine, et keskvalitsus omale kreisiülema (landrat) määramisel teatud õiguse kindlustaks. Maak. Val. esimees, kreisiülem ehk, nii kui seal nimetakse, Landrat võib küll saada maak. nõukogu poolt valitud, aga keskvalitsus võib temale mitte vastuvõetavaid kandidaate tagasi lükata ehk tarbekorral koguniste omalt poolt esimehe ametisse nimetada.

Need on lühidalt kokkuvõetult valitsusasutuste korraldamise eelnõu kava põhimõtted omavalitsuste alal. Peale selle leiduvad selles kavas ka keskvalitsuse ja maadevalitsuse ning provintside valitsemise põhimõtted, need on aga meile tähtsusetu ja võerad.

—st—

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 58. Koolikohustuse täitmise järevalvest.

Kuidas tuleb toimetada, kui valla koolivanem tõrgub täitmast avalikkude algkoolide seaduse § 12 ja seletab, et kooli hoolekogud peavad selle järele valvama, et koolikohustuse alla kuuluvad lapsed algk. ilmuksivad, ning see koolivanema ülesannete hulka ei kuulu? Kas tuleb vallanõukogul koolivanem tagandada ja uus valida, ehk kui teisiti toimetada, siis kuidas?

Lwskr.

Vastus:
Koolivalitsuse ajutise korralduse („Riigi Teataja“ Nr. 6—1918 a.) § 26 p. e järgi on valla-koolivalitsuse ülesandeks hoolekandmine, et kõik kooliealised lapsed koolis käiks. Kooliealisteks loetakse avalikkude algkoolide seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 75/76—1920 a.) § § 8 ja 9 põhjal 7 kuni 16 aasta vanuseni lapsed. Sama seaduse § 12 märkuse järgi on lapse vanemad või hoolekandjad kohustatud iga last, kes koolisunduse easse jõuab, s. t. kes õpeaasta alguseks 7 aastat vanaks saab (§ 8), registreerima kohalikus koolivalitsuses, kes

koolikohustuse täitmise järele valvab, kooliealiste laste nimekirja peab ja iga aasta hiljemalt 2 nädalat enne õpetöö algust teada annab kooliringkonnas asuvate koolikohustuslike laste vanematele või nende asemikkudele koolikohustuse maksamahakkamist. § 14 põhjal valvab õpilaste korraliku kooliskäimise üle koolihoolekogu, kelle ülesandeks on, muu seas, otsustamine õpilaste koolist puudumiste põhjuste üle ja nende tunnistamine vabandamatuks ehk vabandatavaiks (§ 85 p. 16) ning trahviraha järje äramääramine õpilaste puudumise korral vabandamatail põhjustel ja sellest teatamine trahvitavale lapse vanemale ehk hoolekandjale. Õpilaste vastuvõtmine kuulub aga pedagogika nõukogule (§ 76 p. 7). § § 15 ja 17 näevad ette trahvi määrad ja teisi karistusi vabandamata põhjustel kooli kohustuse täitmata jätmise või kooli mitte saatmise ja korratu kooliskäimise pärast. § 19 märkus 1 kõneleb karistusest, mis ähvardab lapsevanemaid või hoolekandjaid, kes kohalises koolivalitsuses koolikohustusliku lapse

registreerimata jätkavad. Sellest kõigist järgneb, et koolivalitsuse (ja koolivanema) ülesandeks on selle järele valvata, et kõik kooliealised oleksid esiteks registreeritud ja, teiseks, oleksid kooli pandud. Peale selle algab juba kooli hoolekogu järelevalve õpilaste järele. Kui koolivalitsus neid ülesandeid ei täida, tuleb talitada omavalitsuse ajutise järelevalve seaduse korras („Riigi Teataja“ Nr. 78 — 1919 a. §§ 8 ja 12).

Küsimus Nr. 59. Elamisõiguse kitsendamise kohta.

Kas on vallandõukogul õigus võtta elamise õigust ehk valla piiridest välja mõista salaviina kauplaid?

T. A.—s.

Vastus:

Heakorra ja julgeoleku seaduse (S. K. XIV. 1916 a. väljaanne) § 334 ja järgmiste põhjal oli valla kogukondadel õigus eemaldada enda seast neid kogukonna liikmeid, kelle edaspidine viibimine kogukonnas ähvardas kogukonna heakäekäigule ja julgeolekule („к вредному благосостоянию и безопасности“).

Seadus kõneles neist, kui „kahjulikkudest ja kõlvatutest liigetest“ („вредные и порочные члены общества“). Nende hulka võisid kuuluda ka salaviina kauplaid. Kuid see kogukondade õigus muudeti ära Vene Ajutise Valitsuse poolt 1. augustil 1917 a. Äramuutes seda õigust, lubas Vene Ajutine Valitsus kõigile, kelle kohta kogukonnad olid tarvitanud oma õigust, vabalt endale elukohta valida (Сообр. Узак. и Расп. Пр. № 197—1917, art. 1185). Samuti kindlustab kodanikkudele elukohta valimise ja liikumise vabadust meie põhiseadus (§ 17). Selle vabaduse kitsendusi on lubatud ainult § 17 (kohtuvõimude poolt, tervishoidlistel põhjustel) ja § 26 teises lõikes (kaitseisukorra puhul) ettenähtud juhtumistel.

Küsimus Nr. 60. Pensioni seaduse alla kuulujate kohta.

Kas kuuluvad riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse alla vallasekretääri abilised, vallavalitsuse käskjalad, kui need valla omavalitsuse poolt ametisse valitud ja algkooli hoolekogude poolt valitud aigkoolide teenijad, kui need palka saavad vallavalitsuselt ja ametisse valitakse iga aasta kooliaja kestvuseks, ehk loetakse need tööliseks, siis missugused neist?

Lvsk.

Vastus:

Kõrvaltõöks loetavate ametite nimestikus (R. T.

Nr. 8788 — 1925 a.) puuduvad küsimuses ülesloetud ametnikud, mispärast need pensioni seaduse alla kuuluvad, kui nad vallavalitsuse poolt ametisse valitud ehk palgatud, väljaarvatud koolide teenijad, kui nad ainult kooli aja kestvuseks valitud, sest sarnaste ajuti teenijate teenistusaja arvamist pensioni seaduse ette ei näe. Sarnaste ajuti teenijate kohta v. lehek. 258.

Küsimus Nr. 61. Isikumaksu alla võtmisest.

Oma-aval. maksuseaduse muudatuste seaduse „R. T.“ Nr. 83/84 põhjal on lubatud vallavalitsustel isikumaksu võtta kodanikkelt 20 kuni 60 aastani, kellel valla piirkonnas alaline elukoht. Kas selle seaduse põhjal on aastad 20 ja 60 sisse arvatud s. o. kas võib isikumaksu võtta ka neilt kodanikkelt, kes maksu väljaarvamise ajaks I. XII. — 1924 a. on 60 aastat vanaks saanud ehk alles saavad peale 1. detsembert nimetud aastal, või missugused sündimise aastad (algus ja lõpp) kuuluvad 1925 a. isikumaksu maksumisele?

T. vallasekretär: J. T.

Vastus:

Valla- ja maakonna-omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 18/19—1920 a. Nr. 3—1921 ja Nr. 83/84—1924 a.) §§ 78 ja 80 järgi loetakse eelarve aasta 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini. Sama seaduse § 72 põhjal sisaldab aasteelarve eneses kõiki sissetulekuid ja väljaminekuid eeltuleva aasta peale. Isikumaksu on valla-omavalitsustel õigus võtta kodanikkudelt 20 kuni 60 aastani, kellel valla piirkonnas alaline elukoht. Sellest järgneb, et lähendatud maksu alla käivad kõik kodanikud, kes eeltuleva aasta 1. jaanuariks 20 aastat vanaks saavad, ja on sellest vabad, kes samaks ajaks 60 aastat vanaks saanud.

Kirjavastused.

E. — Kuigi see volikogu seisukoht postitõmbamist nõuaks, kuid vaevalt võib loota, et see piste rohkem mõjub kui oma tege- laste seletused, mispärast paremaks peame vaikida.

Jõgeva vallaval. — Köidetud „Maaomavalitsuse“ aastakäigud saadame niipea, kui kõitjalt kätte saame.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tuekinnitusi, elukinnitusi ja rahakinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.